

הלכות בציעת הפת סימן קסח

(יח) על איזה מהם (ה) [ו] שירצה, ואם הוא נזהר מפת עובד-כוכבים, (יט) מסלק פת נקי של עובד-כוכבים מעל השלחן עד לאחר ברכת המוציא. ואם בעל-הבית אינו נזהר מפת עובד-כוכבים, (כ) ואין דעתו לאכל כל הסעודה רק פת עובד-כוכבים כי היא נקיה, אכל בני-ביתו יאכלו מפת שאינו נקי של ישראל, ושתי הלחם מנחים על השלחן, צריך לבצע על פת נקיה של עובד-כוכבים, הואיל והוא הנוצץ ואין דעתו לאכל אלא מאותו פת. ואם בעל-הבית נזהר מפת עובד-כוכבים וישראל נזהר בכך עמו על (ו) השלחן, פיון המצוה מטלת (כא) *על בעל-הבית לבצע מן הדפה של עובד-כוכבים, וכיון שהתיר לבצע התיר לכל הסעודה. הגה ודוקא שחביב עליו אותו פת, (כב) אכל אם אינו חביב עליו בלא אסור פת של עובד-כוכבים אינו צריך להקדימו (תהי"ד ס"ו ל"ב): ו לפת הבאה (כג) בקיסטין, מברך עליו 'בורא מיני מזונות' ולאחריו ברכה אחת 'מעין שלש'. ואם אכל ממנו שעור (כד) שאחרים רגילים לקבץ (ט) [ט] עליו, אף-על-פי שהוא לא שבע ממנו מברך עליו

י תוספת בשם רבנו שמעון ב תרומת הדשן ל מרדכי ב פסק ב דבוחה וזה בשם רבנייה מסודרשמי שם מ ברכות מ"ב ג ה"א י"ט ותוספת

באר היטב

(ה) שירצה. עין ט"ו ומ"א. אם של עובד-כוכבים פרוסה ונקי ושל ישראל שלמה וקבר, מברך על של ישראל ושתי מעלות יש לו, וכן אם של ישראל פרוסה נקי ושל עובד-כוכבים שלם וקבר, מברך ג"כ על של ישראל ויש לו ג"כ פן שתי מעלות, עין עטרת-אריס: (ו) עובד-כוכבים. ט"ז הגיה ד"ל: ואם דאז אינו כולו לסלקו מפני האורח: (ד) עליו. ג"ל

שערי תשובה

[ו] שירצה. ועב"ט. ועין תשובת אגוני בתנאי ס"י י"ח מ"ש הגאון בעל תרי"ט, ובתשובות ב"ח הנודעות חשיב לו ב"ח, ע"ש: [ז] עליו. עב"ט. וגם כב"י פסק דרין זה שכתב שאם אכל בשר עמו כו', ולמשה צ"ע פיון שלכדו לא היה שבע ממנו,

הוא נזהר מפש"ג יברך ודוקא על של ישראל אפלו הוא קבר, ויש אומרים שהוא אסור לכלי. ודבריו אחרים אלו אכלו לבדו לא היה שבע ממנו, ואם אכלו לבדו, ויש אומרים שהוא אסור לכלי. ודבריו אחרים אלו אכלו לבדו לא היה שבע ממנו, ואם אכלו לבדו, ויש אומרים שהוא אסור לכלי. ודבריו אחרים אלו אכלו לבדו לא היה שבע ממנו, ואם אכלו לבדו, ויש אומרים שהוא אסור לכלי.

משנה ברורה

עובד-גלולים נקיה וכו'. אכל בשוין, פשיטא דפת ישראל קודם לברך עליו [א"ר]: (יח) על איזה מהם שירצה. דכל אחד יש לו מעלה: זה שהוא פת ישראל⁶ ודפת עכו"ם לא התירו אלא מדיחוק, וזה שהוא נקי: (יט) מסלק וכו'. דין זה נובע מדברי הש"ר מקוצי, שחשש שאם יהיה מנח על השלחן יהיה בעת הברכה חביבה עליו מפני שהיא נקיה, ואפשר שיצטרף לברך עליו מפני זה. והרבה (יג) מאחרונים מפקפקין מאד בזה, דכיון שהוא נזהר ומחזיק זה לאסור, מאי אהני לה לחביבותה? ומכל מקום לכתחלה טוב לחש לדבריו ולסלק: (כ) ואין דעתו וכו'. פרוש דאף דבריש הסעיף כתב דמברך על אינו שירצה, הינו היכא שבדעתו לאכל הסעודה משתיים, אכל זה שאין דעתו לאכל קלל רק פת עובד-גלולים, זה אין צריך לברך על פת אחר אף שהוא חשיב טפי, ובג"ל בסעיף א בהג"ה, ואף דמוציא את בני-ביתו בברכת המוציא והם אינם אוכלים מה אלא מפת פשר, מכל מקום פיון דהוא אינו חפץ לאכל אלא זה והוא בעל-הבית, הוא העקר ואזלינן בתרה ויברך על פת שהוא אוכל: (כא) על בעל-הבית. פרוש: לבצע ולהוציא את אחרים בברכתו, כמו שאמרו: בעל-הבית בוצע כדי שיבצע בעין פה⁷, וכיון שהאורח יאכל מפת עובד-גלולים שהוא נפה ונקי, התירו לו גס"פן לבעל-הבית לבצע על

באור הלכה

הפרוסת-חטין ויוציא להמטב אצלו בברכתו, ובאפן זה טוב יותר שהאורח יאחו השלמה בעת הברכה, דמנכר טפי על-ידינו שיש לה גס"פן מעלה, משגיחו שמתקן בחד דלא מנכר חשיבתא דכל חד כ'פ'ה, עין שם ונכון: * על בעל-הבית יבצע וכו'. דע שאף שמדברי תרומת-הדשן, שממנו נובע דין המחבר, משמע דאף בלא כבוד האורח התירו פת עובד-גלולים כשהוא נקי ונפה יותר ומנח לפניו, מפני חביבות הברכה, אף-על-פי כן לא העמקתי מפני שהרבה אחרונים מפקפקין מאד זה, וזה על ב"ב"ט ט"ז וש"י בירודה דעה סימן קיב וגם מהג"א שצ"ה קטן יב משמע שדין זה סותר לדעת המחבר בריש הסעיף דפסק דבגוה צריך לסלק. ובבית-מאיר מפקפק מאד ביותר, עין שם, ולפי דבריו צריך התרה מתחלה וכשאר דבר-מצוה שנהג לעצמו ולא התנה מתחלה שיהא בלי נדר⁸, וגם כפ"י מגדים העיר לזה, ולפי דבריהם לא יועיל אפלו כשאוהר מסב אצלו, וגם מדברי מהג"א משמע קצת דלא כבירא לה חילוק זה דאורח מסב אצלו שאני נדאי לאו הכי לא היה צריך לומר דסביבא לה דהירושלמי הג"ל מירי בנזרה, עין שם, ועל-כ'פ'נים בלא טעם כבוד האורח בנדאי אין להקל, וכן הוא מסקנת האלהי רבה. ודע מדברי הש"ך בירודה דעה סימן קיב שכתב הטעם מפני איבה, עין שם, משמע לכאורה דאפלו אין בעל-הבית מוציא לאורח בברכתו גס"פן דינא הכי, הלא כפ"י צ"ה הש"ך שפסקונו במשנת ברורה: אכל לפי דברי ט"ז שהעמיק טעמא דתק מלאת כמו שכתבנו במשנת ברורה, וכן מקום לדבריו, וכן מוכח לשון השלחן צריך בקאן כה"ה, שכתב: פיון דהמצוה מטלת על הבעל-הבית וכו'.

הפת של עובד-גלולים מפני כבוד האורח, אכל בלא אורח אינו מתיר כלל למי שנוהר מפת עובד-גלולים לברך על הפת זה, אלא יסלק מעל השלחן ויכדלעיל [כן הוא מסקנת הש"ך ט"ז בירודה דעה ק"ב, עין שם], ועין בבאור הלכה. ודע דקהים שהמנהג שכל אחד מברך לעצמו ברכת המוציא⁸, לכאורה לא שיה קלל דין זה, אלא כל אחד יברך על פתו שאוכל ונחה"ש. ועין בפרי-מגדים מה שהעיר על עקר דין השלחן ערוך: (כב) אכל אם אינו חביב וכו'. רוצה לומר, דכל זה אם הפת זה בעצם חביבה עליו, ורק שהוא מונע עצמו מפני שהוא פת עובד-גלולים, התירו לו בקאן מפני האורחים, אבל אם אינו חביב עליו בעצם פת זה (ד) ואינו חפץ בו, לברך על פתו הקשורה: ו (כג) בקיסטין וכו'. בסעיף שאחר זה מתאמר מה הגה. ואף דבסתם פת מברכין עליו המוציא ככל שהוא ועל פתו ברכתו מברכין ברכת-המזון, (טו) שאני אלו דאין דרך בני-אדם לקבץ סעודתן עליהם, ורק אוכלין אותן מעט דרך גרא¹⁰, (טז) לפיכך ברכתן רק 'בורא מיני מזונות' ולאחריו ברכה מעין שלש, אלא אם-כן אכל בשעור קביעת סעודה, דאז מברך המוציא וברכת-המזון, דעל-כ'פ'נים פת היא: (כד) שאחרים רגילים לקבץ. (ח) כתבו האחרונים, דאם אכלו לבדו, צריך שיאכל שעור שאחרים רגילים (יח) לשבע ממנו לבדו, ואם אכלו עם בשר או דברים אחרים שמלפתים בו הפת¹¹, סגי כשאוכל שעור שאחרים רגילים לשבע ממנו כשאוכלין גס"פן עם דברים אחרים¹²; אף אם אכלו לבדו ושבע ממנו, אף שאחרים לא היו שבעין ממנו לבדו, אכל פיון שאם אכלו אותו עם דברים אחרים היו שבעין ממנו, גס"פן לא אמרינן בטלה דעתו, וצריך לברך עליו המוציא וברכת-המזון. והנה לענין ערובי-תחומין, בסימן שסח אימא

שער הציון

(יג) עין שם ב"ב"ט ט"ז ומגן-אברהם ותדמ' משה ובית-מאיר ומאמר-מרדכי ובג"י ישיב: (ז) תרומת-הדשן: (טו) בית-יוסף וליבוש ושי"א: (טז) דלא גרע משארי מיני מזון: (ח) מגן-אברהם ושי"א: (יח) האי לשבע לאו דוקא שביעה גמורה לכלי עלמא, אלא רוצה לומר דרך קביעת סעודה:

הלכות בציעת הפת סימן קסח

ביאורים ומוספים

10) וכן ביאר להלן (ס"ק צד) שעיקר הטעם שאין מברכים עליהם המוציא, הוא משום שנעשו לקניח סעודה ולמתיקה, ועיין שם הנפקא מינה בזה.

ופת שדרך רוב העולם לאוכלה למתיקה, ורק מיעוט אנשים נוהג לאוכלה לשביעה, כתב בשו"ת מנחת יצחק (ח"א סי' עא אות ט) שנחשבת כפת שנעשתה למתיקה, משום שבטלה דעת המיעוט כנגד דעת רוב בני אדם. אולם אם נעשתה פת זו רק עבור אותו מיעוט אנשים, והם אוכלים אותה לשביעה, נחשבת היא כלחם גמור.

[משנ"ב ס"ק כז]

ואם אָקלו עם קָשור או דְּכָרִים אֲחֵרִים שְׁמֵלֶפְתִּים בּו הפת¹¹, סְגִי קְשָׁאוֹכֵל שְׁעוֹר שְׁאֲחֵרִים רְגִילִין לְשִׁבְעַ מְמוֹנוּ קְשָׁאוֹכְלִין גַּם-כֵּן עִם דְּכָרִים אֲחֵרִים¹².

11) משמע מדבריו, שמדובר דוקא במאכלים הנאכלים יחד עם הפת. וכן צידד הגר"ש איערבך (שש"כ פנ"ד הע' קלב) בדעת המשנ"ב, שאין מיני הלפתן מצטרפים לפת אלא אם כן אוכל את הבשר והדגים יחד עם הפת, אבל לא כשאוכל תחילה מעט מן הפת ולאחר מכן אוכל את הבשר והדגים בנפרד, וכן מבואר בדרך החיים (הל' ברכות דיני ברכת בורא מיני מזונות ס"ג). וכעין זה דעת הגר"נ קרליץ (חוט שני ברכות ס"ק ו), שעוגה ובשר אינם מצטרפים יחד לשיעור קביעות סעודה, מפני שאינם שייכים וקשורים אחד לשני. מאידך, בשו"ת אגרות משה (או"ח ח"ג סי' לב וח"ד סי' מא) כתב שאף עוגה מצטרפת לבשר, למרות שאינה נאכלת עימו ואינו מלפת אותה כלל [וראה חזו"א או"ח סי' לד ס"ק ד].

12) ובכיסים הממולאים בפירות וכיוצא בזה, הסתפק החזו"א (או"ח סי' כו ס"ק ח) אם מצטרף המילוי עם הפת לענין שיעור קביעות סעודה, וכתב שמוזנות שנילושו עם תבלין וכדו', נראה שמצטרפים לשיעור קביעות סעודה [וראה וזאת הברכה (בירור הלכה סי' נד אות ג) בשם הגר"ח קניבסקי, שיתכן שטעם החזו"א הוא משום שנחלק על דין המג"א הנוכח במשנ"ב כאן לענין צירוף המאכלים המלפתיים. וראה מה שכתבנו להלן (סוף ס"ק זה) בשם החזו"א לענין צירוף התבלינים לשיעור ארבע ביצים]. ודעת הגר"ש איערבך (וזאת הברכה שם) שיש לחלק בין מילוי הבא ללפת את העיסה [כגון מילוי של בורקס], שמצטרף, ובין מילוי הנאכל בפני עצמו [כגון הגבינה של עוגת גבינה], שאינו מצטרף.

[משנ"ב ס"ק יח]

דָּקֵל אֶחָד יֵשׁ לוֹ מְצֵלָה, זֶה שֶׁהוּא פֶת יִשְׁרָאֵל⁶.

6) ופת שנעשתה בה מצוה, כגון עירוב תבשילין, כתב לקמן (סי' תקכו ס"ק יא ו-מח) שיש הידור לבצוע עליה, שכיון שנעשתה בה מצוה אחת תיעשה בה מצוה נוספת [ולכאורה היינו כשאין בפת זו שאר דיני קדימה].

[משנ"ב ס"ק כא]

כְּמוֹ שְׁאָמְרוּ: פֶּלֶל-הַפֵּית בּוֹצֵעַ כְּדִי שְׂיִבְצַע בְּעֵין יְפֹה⁷.

7) ומטעם זה, כתב לעיל (סי' קסז ס"ק עג-עד) שבעל הבית קדים אפילו לכהן ותלמיד חכם. אך בסעודה שבה אוכל כל אחד מן המסובים מכיורו, כתב שם שנכון שיכבד בעל הבית את הגדול לבצוע תחילה, כיון שאין שייך כאן הטעם של עין יפה.

[משנ"ב שם]

וְדַע דְּכֵהִים שֶׁהִמְנִיחַ שְׁכָל אֶחָד מְכַרְףָּ לְעֲצֻמוֹ בְּרֶכֶת 'הַמּוֹצִיא⁸.

8) ובזמנינו, מנהג העולם שאין האחד מוציא את חבירו כמעט בשום ברכה על דבר מאכל, ובטעם הדבר כתב לקמן (סי' ריג ס"ק יב) ולעיל (סי' ח ס"ק יג), שאפשר שהוא משום שאין הכל בקיאים להתכוון לצאת ולהוציא.

[ביה"ל ד"ה על]

וְלֹא הִתְנָה מִתְחֵלָה שְׂיִהָא בְּלִי נְדָר⁹.

9) ובזמנינו, שמוסרים מודעה בהתרת נדרים שעושים בערב ראש השנה על כל הנדרים שידרו, כתב בשו"ת שלמת חיים (סי' תסז) שמועילה מסירת המודעה על הנהגות מצוה שנהגו שלש פעמים, שאין צריך להתירן. וכן דעת החזו"א והגר"י קניבסקי (אעלה בתמו ארת מזו), הגר"א מלצר (שו"ת רבבות אפרים ח"א סי' קעג) והגר"ש אלישיב (הלכות תג בחג ימים נוראים פ"ד הע' 23). וכן כתב הגר"ש איערבך (שו"ת מנחת שלמה ח"א סי' צא אות ב), אלא שלמעשה היה מורה לבתחילה להחמיר להתירן אצל חכם (הליכות שלמה ראש השנה פ"א ארחות הלכה הע' 37). וכן הורה הגר"ש וואזנר (קונטרס מבית לוי עניני יו"ד עמ' רה הע' ז) שאין להקל במנהג טוב שנראה שנעשה בקביעות גמורה, כדי שלא יבואו להקל בנדרים, ולכן תמיד יש לעשות שאלת חכם, אף שיש לצרף את סברת השלמת חיים הנ"ל בעת הצורך.

[משנ"ב ס"ק כג]

וְרַק אוֹכְלִין אוֹתָן מֵעַט דְּרָךְ עֲרָאִים¹⁰.